

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE Nr. 214

Op 15 juni 1901 stelde de beeldhouwer Louis Van Biesbroeck, in de rubriek "Beeldhouwwerken - Koor van de St-Baafskathedraal - XVIIe eeuw (1642-1645)", in het Frans een fiche op over

HET PRAALGRAF VAN BISSCHOP TRIEST

Het praalgraf van bisschop Triest is een van de mooiste werken van de Belgische beeldhouwkunst. Het is terecht beroemd als het meesterwerk van Jérôme Duquesnoy, broer van de grote François Duquesnoy. Het is zelfs aan deze laatste dat bisschop Triest vroeg zijn grafmonument te maken. Deze prelaat, gekenmerkt door zijn vrijgevigheid en zijn liefdadigheid, stond in betrekking met de grootste kunstenaars van zijn tijd. Hij wilde zijn grafmonument laten maken gedurende zijn leven en stuurde zijn portret naar Rome waar de meester verbleef. Deze schijnt het hoofd van het beeld van de prelaat ontworpen te hebben en de twee kinderfiguren, in het jaar zelf van zijn dood, in 1642. Het werk, beëindigd in 1645, werd in alle geval toevertrouwd aan Jérôme.

Het is waarschijnlijk dat de conceptie van het ensemble van François komt en ik ben geneigd te geloven dat het hoofd van het beeld van de bisschop, dat wij hier reproduceren, van zijn hand is. Het schijnt mij nog altijd superieur te zijn aan de rest. De ruimheid van de uitvoering en de krachtige echtheid van zijn trekken zijn deze van een grote meester. Wat er ook van zij, het ensemble is zeer harmonisch en rijk. De prelaat in bisschoppelijke kledij is afgebeeld, half neerliggend, steunend op kussens, op een sarcofaag van zwarte marmer. Op de voorzijde van de sarcofaag is er een groot basreliëf in witte marmer, het stelt een kartel voor gehouden door twee engeltjes, met het volgende grafschrift :

ANTONIVS VII. EPS GAND.
DESIDERAVIT
QVOD MORTALE HABVIT HIC DEPONI
SACERDOS, DV AB ARA DESCENDIS,
VT QVOD DEFVNCTO DEBES, EXSOLVAS
HOC AQVA ŠACRÂ ASPERGE,
ET IMMORTALI,
Æ TERNAM PACE APPRECARE,
ET VALE.

Aan de kleine zijden van de sarcofaag : de twee zo gekende kinderfiguurtjes, waarvan een een wateruurwerk houdt, het ander een omgekeerde

Fragment van het grafmonument van Bisschop Triest. Foto Stadsarchief.

toorts, symbool van de voorbij vliedende tijd en het leven dat uitdooft. Achter het praalgraf, tussen de pijlers van de arcade die het koor van de zijbeuk scheidt, verheft zich een rijke afsluiting in zwarte en witte marmer, verdeeld door twee pilasters die zijdelings open nissen vormen in dewelke mooie marmeren beelden staan van de smekende Maagd en van de Verlosser die het kruis houdt : De inscriptie :

Recordare fiti misericordia tua geeft goed de uitdrukking van deze figuren weer. De bekroning van het dekstuk stelt het wapen van Triest voor, gehouden door twee zwevende geleigeesten. Het ensemble wordt aan weerszijde begrensd door twee uitstekende gedraaide kolommen in witte marmer.

Deze mooie compositie is in perfecte staat van bewaring. Zij draagt wel de sporen van de invloed van de school van Rubens met dewelke de gebroe-

ders Duquesnoy nauwe relaties onderhielden, evenals met de Italiaanse school. Jérôme studeerde in Rome evenals zijn broer François die er zijn beste jaren sleet en die stierf in Livorno.

De invloed van Italië komt vooral tot uiting in de beelden van de Maagd en van Christus. Dit laatste is zichtbaar geïnspireerd door de Christus van Michel Angelo in de Sint Maria Sopra Minerva in Rome. Men kent het lamentabel einde van de kunstenaar die gewurgd werd en verbrand op de Koornmarkt, in het jaar zelf dat hij zijn meesterwerk beëindigde, de 29e september 1654. Volgens een nog levende traditie zou de kunstenaar, uit wanhoop, op het ogenblik van zijn aanhouding, de hand van het beeld van de Maagd gebroken hebben.

Wat vaststaat is dat Karel Van Poucke belast werd met het maken van een nieuwe hand voor dit beeld in 1781. De rekeningen van de donatie Triest tonen het aan. Dezelfde rekeningen vermelden ook de ijzeren traliewerken, vervaardigd door de slotenmaker Jan Arens, om de beelden van Christus en van de Maagd, langs de zijbeuk te beschermen, in 1741.

Cf. Kervyn de Volkaersbeke, *les Eglises de Gand*, t.I, p. 108-113. - Edm. Marchal, *la Sculpture et les chefs-d'oeuvre de l'orfèvrerie belge*. - Pr. Claeys, *Pages d'histoire locale*.

Naschrift van de Redactie

Wij willen hier de aandacht vestigen op enkele onnauwkeurigheden in deze tekst van Louis Van Biesbroeck.

Hij laat François Duquesnoy sterven in 1642. Het is in 1642 dat bisschop Triest hem vraagt zijn grafmonument te maken. Aangezien hij begint met het ontwerpen, o.m. van de twee kinderfiguren, schijnt hij op dit ogenblik de bedoeling gehad te hebben deze opdracht te aanvaarden. Maar in 1643 wordt hij door de Franse koning Lodewijk XIII naar Parijs ontboden om er de leiding te nemen van de pas opgerichte Kunstacademie. Dit is een kans die hij niet kan laten voorbijgaan en hij is bijgevolg verplicht af te zien van dit werk. Hij zal trouwens Parijs nooit bereiken, want op weg daarheen sterft hij te Livorno op 12 juli 1643.

Van Biesbroeck schrijft : "Het werk beëindigd in 1645..." en iets verder dat hij geëxecuteerd werd "in het jaar zelf dat hij zijn meesterwerk beëindigde, nl. 1654." Het schijnt dus duidelijk te zijn dat hier - en ook in de titel - een inversie gebeurd is tussen de laatste twee cijfers 4 en 5, aldus werd 54 omgezet in het foutieve 45. 1645 is trouwens volledig onmogelijk aangezien het pas in 1651 is dat Jérôme het contract tekende met bisschop Triest om dit werk uit te voeren "volgens het bestaande model".

Van Biesbroeck zegt ook nog dat een van de twee kinderfiguurtjes een wateruurwerk (clepsydre) houdt, daar waar het in feite een zandloper is. Bij het andere figuurtje spreekt hij van een omgekeerde toorts. Dat klopt,

maar voor de duidelijkheid had hij er nog kunnen aan toevoegen dat de omgekeerde toorts tegen de grond gedrukt wordt waardoor ze uitdooft = symbool van het einde van het leven.

Lezers die dit - inderdaad prachtig - grafmonument van dichtbij zouden willen bekijken, moeten wij teleurstellen. Het is opgesteld in het koor van de kathedraal en dit deel is niet toegankelijk voor het publiek. Wij willen er tot slot aan herinneren dat een artikel over Jérôme Duquesnoy en het grafmonument van bisschop Triest, van de hand van Alfons De Buck, verschenen is in "Gh. Tyd." 1985 - Nr. 2 - pp. 95-103.

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE GENTSE BRUGGEN (Vervolg)

EKKERGEM VOETBRUG

Op 12 november 1950 verscheen in de krant het volgend bericht : "Sinds geruime tijd en reeds meerdere malen is er door de bewoners van de Coupure een aanvraag ingediend voor het plaatsen van een voetgangersbrug ter hoogte van het gewezen gevang. Het voorstel werd telkenmale verworpen of uitgesteld, tot op het ogenblik dat de directie van de hogeschool eveneens een aanvraag indiende."

Op 16 augustus 1955 werd met de bouw van een boogvormige brug, in gewapend beton, aangevangen. De werken werden uitgevoerd door de firma A. Moens uit Meise, aan wie de aanbesteding was toegewezen op 28 april 1955, voor de prijs van 1.725.755 fr. (in april 1950 waren de kosten op ± 750.000 fr geschat !)

De brug was voltooid op 20 april 1956, het werk was één maand onderbroken geweest door een vorstperiode.

Enkele maten : lengte 33,55 meter; breedte 3,2 meter; vrije hoogte boven het normale peil : 4,2 meter en 10 meter doorvaarbreedte.

Deze voetbrug ligt op bijna dezelfde plaats als de gewezen Rasphuisbrug doch kreeg nu de naam van "Ekkergem voetbrug".

CONTRIBUTIEBRUG

De naam van deze brug veranderde in de loop van tachtig jaar drie maal : Akkerbrug in 1796, brug van de Nieuwe Wandeling in 1831 en Contributiebrug vanaf 1880. De laatste (en huidige) benaming dankt zij aan een bijzondere belasting die in de 17de eeuw betaald werd aan het begin van de Brugse Vaart, alwaar de Contributiepoort stond. Deze laatste werd afgebroken in 1782.